

POSTANOWIENIE

18 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 18 listopada 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Banku spółki akcyjnej w W.
przeciwko R.P.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej R.P.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 27 marca 2023 r., I ACa 870/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz adwokata K.S. zastępcy adwokata M.P. kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) powiększoną o należny podatek od towarów i usług - tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

(G.N.-J.)

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 20 stycznia 2022 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie zasądził od pozwanego R.P. na rzecz Banku spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę

146.518,28 zł, z tym że zastrzegł pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jego odpowiedzialności do bliżej określonej nieruchomości położonej w miejscowości R. - obciążonej hipoteką umowną zwykłą na rzecz powoda, oraz orzekł o kosztach procesu.

2. Na skutek apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 27 marca 2023 r. oddalił apelację.

3. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł pozwany. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Skarżący podniósł, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania, ponieważ postępowanie toczyło się w sprawie, która została już prawomocnie osądzona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W judykaturze już wielokrotnie wypowiedano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej

z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

5. Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna pozwanej nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., uzasadniająca przyjęcie sprawy do rozpoznania.

6. Skarżący podniósł, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt. 3 k.p.c., gdyż między tymi samymi stronami o to samo roszczenie sprawa została już prawomocnie osądzona. Skarżący twierdzi, że sprawą o to samo roszczenie między tymi samymi stronami była prawomocnie zakończona sprawa prowadzona przez Sąd Okręgowy w Częstochowie, I C 49/14. Kluczowe znaczenie dla oceny podniesionej przez skarżącego kwestii jest to, czy w obu sprawach zachodzi tożsamość podstawy sporu.

7. W niniejszej sprawie powód dochodził roszczeń przeciwko pozwanemu jako dłużnikowi rzeczowemu – z tytułu hipotek (zwykłej i kaucyjnej) ustanowionych na ww. nieruchomości. Taka kwalifikacja podstawy powództwa została potwierdzona w treści wyroku SO w Częstochowie, w którym Sąd zastrzegł na rzecz pozwanego prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jego odpowiedzialności do wymienionej nieruchomości. Skarżący twierdzi, że na tej samej podstawie wytoczone było wcześniejsze powództwo w sprawie prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Częstochowie, I C 49/14. Należy jednak zauważyć, że – jak zgodnie ustaliły sądy obu instancji w niniejszej sprawie – powód w sprawie IC 49/14 oparł swe roszczenie przeciwko pozwanemu jako dłużnikowi osobistemu i wyrok zapadły w tamtym postępowaniu rozstrzygnął spór w oparciu o umowę kredytu. Wyrok Sądu Okręgowego w Częstochowie w sprawie I C 49/14 uwzględniający powództwo został uchylony następnie przez Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 9 maja 2017 r., I ACa 1116/16 z powodu przedawnienia roszczenia (zob. uzasadnienie zaskarżonego wyroku, k. 338v). W tych okolicznościach nie sposób zgodzić się z twierdzeniem pozwanego, że w ww. sprawie sądy rozpatrywały powództwo przeciwko niemu jako dłużnikowi rzeczowemu. Natomiast w niniejszej sprawie – jak zgodnie uznały sądy obu

instancji – powód dochodzi roszczeń wobec pozwanego jako dłużnika rzeczowego. Jak wynika z art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie wpływa na uprawnienia wierzyciela hipotecznego, wobec czego właściciel obciążonej nieruchomości – niezależnie od tego czy jest jednocześnie dłużnikiem osobistym, czy tylko dłużnikiem rzeczowym – nie może skutecznie bronić się zarzutem przedawnienia zabezpieczonej wierzytelności. W przypadku ustanowienia zabezpieczenia hipotecznego przez dłużnika na własnej nieruchomości, jest on jako właściciel dłużnikiem rzeczowym i spoczywa na nim obowiązek zaspokojenia wierzyciela, surowszy niż obowiązek wynikający z długu obligacyjnego, bo nie podlegający przedawnieniu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2017 r., V CSK 233/16).

8. Skarżący podnosi ponadto, że w obu postępowaniach powód oparł swoje żądanie na tych samych okolicznościach faktycznych, co ma świadczyć o tożsamości przedmiotu sprawy. W ocenie Sądu Najwyższego nie jest to jednak argument przekonujący. Oba postępowania odnosiły się do tego samego stanu faktycznego, w którym strony zawarły umowę kredytu, zaś zabezpieczeniem wierzytelności kredytodawcy były ustanowione przez kredytobiorcę hipoteki, niemniej nie oznacza to identyczności przedmiotu obu spraw. W niniejszej sprawie, niedotyczącej roszczeń obligacyjnych z umowy kredytu, powoda obciążał wszakże ciężar wykazania, że przysługuje mu roszczenie zabezpieczone hipotekami. Dlatego też powoływał się na zawarcie umowy kredytu i wykazywał aktualny rozmiar zadłużenia wyciągiem z ksiąg bankowych oraz historią operacji na koncie kredytowym pozwanego (zob. uzasadnienie zaskarżonego wyroku, k. 339-339v). Nie wpływa to jednak na kwalifikację podstawy sporu. Z drugiej strony – również we wcześniejszym postępowaniu w sprawie I C 49/14 okoliczność, iż powód w piśmie procesowym powołał się na posiadane zabezpieczenie hipoteczne, wbrew twierdzeniu skarżącego nie oznacza, że w postępowaniu tym powód kierował swe żądanie wobec pozwanego jako dłużnika rzeczowego.

9. W ocenie Sądu Najwyższego nie doszło zatem do rozstrzygnięcia przez Sąd Apelacyjny w sprawie, która została już prawomocnie osądzona, nie zachodziły w związku z tym przesłanki nieważności postępowania z art. 379 pkt. 3 k.p.c.

10. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

11. Koszty, na podstawie § 2, § 4 ust. 1 i 3 i § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, przysługują pełnomocnikowi z urzędu według stawki 75%. Z uwagi na to, na podstawie art. 358 k.p.c. należało sprostować z urzędu oczywistą omyłkę w pkt. 2 postanowienia z 18 listopada 2025 r.

(G.N.-J.)

[SOP]